

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 352.07:316.77

DOI <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2022.5/19>**Васиньова Н.С.**

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»

НАЛАГОДЖЕННЯ ДІАЛОГОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

У статті порушується проблема встановлення взаємодії органів місцевого самоврядування із громадськістю, зокрема територіальної громади з її мешканцями. Спираючись на аналіз джерельної бази дослідження виокремлено основні бар'єри, що перешкоджають ефективній взаємодії територіальної громади з мешканцями, зокрема розвитку наявної системи соціального діалогу в країні та труднощів, які ускладнюють взаємовідносини влади та громадськості.

Схарактеризовано вагомість створення діалогової платформи для комунікації територіальних громад із мешканцями, зокрема для забезпечення участі громадян в ухваленні державно-управлінських рішень.

З метою забезпечення ефективного управління територіальними громадами запропоновано запровадження діалогових форм взаємодії, зокрема на рівні громад – тижня діалогу. У його межах буде здійснюватися одночасно кілька форм безпосередньої взаємодії: інформування населення, звітування місцевої влади, отримання зауважень та пропозицій від населення, роз'яснення певних проблемних питань, консультування щодо нововведень.

Окремо звертається увага на запровадженні єдиного зразка вебсайту для органів місцевого самоврядування. Підкреслюється, що вебсайти мають широкий спектр для використання їх як діалогового майданчику. Крім того, окреслено важливість запровадження сучасних технологій для покращення якості життя громадян, а саме використання технологій Smart-Cyті («розумне місто»).

Обґрунтовані пропозиції можуть забезпечити побудову дієвої комунікації між територіальною громадою та мешканцями, суспільної взаємодії, зокрема формування нової парадигми взаємовідносин органів місцевого самоврядування та громадськості.

Ключові слова: взаємодія, бар'єри ефективної взаємодії, діалогова комунікація, діалогова платформа, принципи діалогу, органи місцевого самоврядування, громадськість, територіальна громада, мешканці.

Постановка проблеми. У період повномасштабної війни в Україні суспільство охопило відчуття заціпеніння та дереалізації, зросло соціальне напруження, тому особливого значення набуває діалогова комунікація органів державної влади з громадськістю. Проте наразі можна припустити, що взаємодія органів місцевого самоврядування та громадськості має переважно формальний характер, прослідковується достатньо низький рівень соціального діалогу в суспільстві, що виключає бажаний соціально-економічний ефект. На наше переконання, потенційним інструментом згуртування суспільства, зокрема мешканців громад, запобігання соціального хвилювання, збереження соціальної спільності може стати фасилітований діалог, який на практиці слу-

гуватиме інтересам суспільства як у період кризи, так і після її закінчення. Важливу роль у цьому відіграє запровадження дієвих форм взаємодії, зокрема налагодження діалогової комунікації органів державної влади з громадськістю. Тому актуальним питанням є імплементація в діяльність органів місцевого самоврядування діалогу як ефективного засобу комунікації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед авторів праць, присвячених проблемам соціально-комунікативної взаємодії адміністративних організацій з соціумом, варто визначити Я. Дибчинську, Г. Почепцова, І. Шовкун та ін., зокрема авторами розглядаються комунікації як ефективний інструмент забезпечення «гарного урядування». Публічні комунікації в умовах

інформаційного суспільства висвітлено в доробках Л. Васильєвою, В. Дрешпак, М. Лашкіною, Л. Литвиною, В. Шарій та ін. Соціальний діалог як інститут державного управління, напрями покращення соціального діалогу розкрито в наукових роботах О. Петроє, Н. Гостевої, П. Тулей, В. Давиденка, О. Шубіна, В. Приходько тощо. Діалог як інструмент комунікації в територіальних громадах розглядають Л. Нестеренко, Т. Кисельова, А. Мосейко, Д. Проценко. Також слід відмітити напрацювання науковців у межах проекту «Розбудова спільноти діалогу», який реалізовувався з ініціативи за Мирні Зміни, Інституту миру і порозуміння, та ініціативи «Донбаський Діалог». А саме, видання Рекомендацій для органів місцевого самоврядування – «Діалог у місцевих громадах».

Метою статті є визначення шляхів покращення взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю, а також розкриття особливостей діалогу як одного з інструментів налагодження взаємодії між територіальною громадою та її мешканцями.

Виклад основного матеріалу. Сприяючи формуванню спільних підходів та погодженню напрямів і заходів державного управління, соціальний діалог між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, організаціями роботодавців і профспілок є перевіреним інструментом дієвої політики сучасних правових демократичних держав, які розвивають національну соціально орієнтовану ринкову економіку, спрямовану на реальне забезпечення прав людини та підвищення ефективності соціально-економічних відносин [6].

Як ми можемо бачити, маючи потребу вирішувати проблеми громади, і постійно перебуваючи під тиском активних мешканців, лідери місцевого самоврядування потребують нових способів організації взаємин із громадськістю [2]. Але наразі прослідковуються певні перешкоди щодо побудови ефективної взаємодії територіальної громади з мешканцями, зокрема розвитку наявної системи соціального діалогу в країні та труднощі, які ускладнюють взаємовідносини влади та громадськості.

Аналіз літератури з проблематики дозволив виокремити основні бар'єри [3; 5; 7]:

- органи державної влади та громадськість не мають достатнього досвіду й навичок застосування процедур публічної політики й консультацій;

- надмірна заполітизованість процесу взаємовідносин органів публічної влади та громадськості, що формує недовіру до влади та її рішень;

- недостатній рівень професійної підготовки представників громадськості, що викликає недовіру рішень влади щодо громадських рад та висновків громадських експертиз;

- переважна більшість громадян не має бажання та можливості реалізувати свої права на участь у процесі вирішення питань місцевого значення через форми прямої демократії, тому що недооцінюють свої можливості в цьому процесі;

- наявні суперечливі законодавчі положення, які регулюють питання соціального діалогу в країні;

- виклики, пов'язані з пандемією COVID-19, структурні зміни в економіці тощо.

Унікальність діалогу значною мірою полягає в тому, що він дозволяє включати громадянське суспільство й різні групи населення в процес суспільних змін на всіх рівнях – від вирішення конфлікту в громаді до імплементації реформ на національному рівні або проведення мирних переговорів між державами [8].

Отже, у сучасному трактуванні діалог доречно розглядати як трансформативний процес, орієнтований на налагодження розуміння та сприяння ухваленню рішень щодо спільних дій. Утім, за умов фахового проведення діалогу можна домогтися зближення позицій учасників зустрічі, а в окремих випадках – вирішення конфлікту, не виключаючи позитивного впливу на збройний конфлікт. Звідси, діалог за своєю сутністю є певним механізмом демократичної взаємодії, який забезпечує узгодження позицій та інтересів зацікавлених сторін.

У межах проведеного дослідження, зокрема реалізованого проекту [4] було визначено напрями розвитку ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості. З метою забезпечення ефективного управління територіальними громадами, зокрема на основі взаємодії, вважаємо доречним запровадження на рівні громад тижня діалогу. У його рамках буде здійснюватися одночасно кілька форм безпосередньої взаємодії: інформування населення, звітування місцевої влади, отримання зауважень та пропозицій від населення, роз'яснення певних проблемних питань, консультування щодо нововведень. Доречно підкреслити, що саме безпосереднє спілкування (віч-на-віч) забезпечує відкритість та прозорість роботи територіальної громади, надає можливість її мешканцям окреслити наявні проблеми, підвищує довіру громадян до влади.

Крім того, у рамках діалогової платформи, як вже було нами зазначено [4], бажано, щоб було створено різноманітні цільові майданчики:

- інформаційні (для розміщення стендів, друкованих роздаткових матеріалів, відеоінформація, макети або схеми щодо обговорюваних питань тощо);

- діалогові – майданчики (для безпосереднього спілкування щодо обговорення сучасних питань місцевого самоврядування);

- консультативний – для отримання консультацій від посадових осіб, представників комунальних підприємств, організацій, установ;

- громадський – територія, на якій розміщується скринька скарг, пропозицій або, у разі обговорення якогось питання, скринька для голосування.

Професійно-підготовлені та проведені діалоги в громаді можуть допомогти [1; 2]:

1. Покращити взаємодію влади та громади (підвищити поінформованість громадян щодо діяльності влади й покращити прозорість влади; перейти від конфлікту до розуміння, підтримки й конструктивного партнерства; залучити громаду до ефективного ухвалення рішень; заручитися підтримкою громади для виконання рішень, адже участь в ухваленні рішення мотивує до їх виконання).

2. Вирішити проблеми й конфлікти (знайти вихід з патової ситуації, коли проблема довго не вирішується; ухвалити прагматичні рішення, незважаючи на ідеологічні відмінності; подолати конфліктні процеси всередині громад; налагодити міжвідомчу співпрацю між освітянами, медичними працівниками, правоохоронцями тощо).

3. Згуртувати громаду як відповідальну спільноту (мобілізувати соціальний капітал і людські ресурси громади для вирішення проблем; знайти нові шляхи реалізації місцевої політики; провести громадські слухання, розробити стратегії розвитку громади; відпрацювати механізм роботи з органами самоорганізації населення).

Плідний діалог між соціумом і владою – це фундамент демократичних управлінських відносин і досягнення справедливості в економічному й соціальному житті суспільного устрою. Цей діалог повинен стати одним із головних критеріїв оцінки якості управлінської культури, довіри громадян до влади, реальним індикатором формування в Україні активного громадянського суспільства й демократичної держави [5].

Зважаючи на окреслене, назрілим питання залишається підвищення освітнього рівня:

- громадськості та посадових осіб місцевого самоврядування шляхом організації спільних навчальних заходів (вивчення зарубіжного та передового вітчизняного досвіду тощо);

- населення щодо використання інтернет-ресурсів, а саме: пошук інформації на офіційному сайті органів місцевого самоврядування, користування інструментами е-демократії тощо. Інтернет-освіченість, особливо маломобільних категорій – пенсіонерів, людей з інвалідністю, жінок-домогосподарок тощо дозволить розширити коло осіб, залучених до місцевих політик, інтеграції цих категорій до життя громади.

Окремо варто звернути увагу на запровадження єдиного зразка вебсайту для органів місцевого самоврядування. Вебсайти мають широкий спектр для використання їх як діалогового майданчику. Наразі бажано додати на вебсайт розділ «Бізнес-платформа», де буде розміщуватися інформація про місцевий бізнес, його виробництво. Бізнес-структури окремих областей знаходяться в «ізоляції», усі економічні зв'язки, ринки збуту – порушені.

Уважаємо, що створення умов для промоції продукції місцевого виробника, розміщення інформації про підприємства – це формування партнерських відносин із бізнесом та сучасний підхід до розвитку економіки громади. Розробник вебсайту – державний орган, який надасть необхідний захист персональних даних. Проте органам місцевого самоврядування для запровадження нового вебсайту необхідно придбати сервер, наповнити його інформацією та підтримувати зміст сайту в актуальному стані, спираючись на щоденні зміни. Вебсайт повинен мати «Кабінет мешканця громади», через який громадяни здобудуть доступ до публічних послуг (державних, муніципальних), інструментів е-демократії, можливості отримувати довідки, направляти звернення, зберігати відповіді та історію тощо. Одноразова реєстрація в кабінеті – зручна умова для людей з інвалідністю, пенсіонерів, домогосподарок.

До одного з діючих засобів належить запровадження сучасних технологій для покращення якості життя громадян. Використання технологій Smart-Cyті («розумне місто») дозволить:

- активізувати потенційно активну частину населення шляхом безпосередньої участі у вирішенні місцевих питань благоустрою, озеленення, забезпечення зрозумілості змісту щоденної роботи комунальних підприємств та здійснення контролю за їх діяльністю в онлайн-режимі;

- умотивує місцеву владу швидко реагувати на потреби населення, працювати відкрито, інформувати населення щодо своєї діяльності. Імплементация технологій Smart-Cyті на рівні громад

можлива за наявності вебсайтів як потужного ресурсу можливостей мережі Інтернет та запровадження «кабінету мешканця громади».

Висновки з цього дослідження й перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У процесі налагодження взаємодії суб'єктів місцевих політик важливе значення має системна реалізація всіх вищезазначених складових, що, на нашу думку, забезпечать якісно новий рівень суспільної взаємодії.

Проте слід зауважити про новий вимір діалогу, запровадження якого: підвищує довіру до влади; є засобом формування позитивного іміджу; є дієвим механізмом забезпечення узгодження інтересів суб'єктів самоврядування; забезпечує створення передумов для вдосконалення управління на місцевому рівні, зокрема демократичного управління; забезпечує активізацію та залучення різних верств населення до місцевого самоврядування. За таких умов, до основних принципів діалогу належить: демократичність, відкритість, інклюзивність, рівноправність, соціальна відкритість, згуртованість та відповідальність. Ефективна модель співдії органів місцевого

самоврядування та громадськості – це взаємодія, яка побудована на основі вище окреслених принципів, у якій наявні всі види комунікації, зокрема діалогової.

Отже, під час загрози територіальної цілісності держави, реалізація соціального діалогу, розширення кола його завдань набуває «нової» актуальності. Без належної якості діалогу, партнерської взаємодії органів державної влади та громадськості неможливе продовження реформи децентралізації, руху нашої країни до Європейського Союзу, а найголовніше – до Перемоги та Незалежності. В основі вище окресленого міститься ключове послання на те, що діалог є каталізатором реформ, а також найбільш ефективним засобом згуртування громади, формування дієвої співпраці влади із громадським сектором, який на практиці слугуватиме широким інтересам суспільства як у період кризи, так і після її закінчення.

До перспектив подальших досліджень відносимо подальший розгляд аспектів комунікативної діяльності органів державної влади в умовах диджиталізації.

Список літератури:

1. Васиньова Н. С., Барабаш С. О. Особливості взаємодії в публічному управлінні на рівні громад: стан та напрями розвитку. Електронне наукове видання «Публічне адміністрування та національна безпека». 2020. № 4. URL: <https://doi.org/10.25313/2617-572X-2020-4-5807>. (дата звернення: 07.12.2022).
2. Діалог в місцевих громадах: Рекомендації для органів місцевого самоврядування, Інститут миру і порозуміння, Київ. 2018. URL: <https://peacefulchange.org/wp-content/uploads/2021/01/IMIP-Dialoge-print.pdf> (дата звернення: 07.12.2022).
3. Заблоцький В. В., Гуцол А. В. Взаємодія органів публічної влади з громадкістю. *Інтеграція науки та практики управління в умовах соціокультурних трансформацій* : зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. (18 трав. 2022 року, м. Полтава) ; ред. кол. : В. В. Заблоцький, О. І. Кравченко, Н. С. Васиньова. ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка». Полтава : ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2022. С. 146 – 153.
4. Наукової роботи під шифром «Взаємодія. Управління». URL: <https://www.mnau.edu.ua/files/olimp/kon-gromadi/rez/18.pdf> (дата звернення: 07.12.2022).
5. Публічне управління: комунікаційний аспект. URL: https://old-zdia.znu.edu.ua/gazeta/monodrupadmin_513.pdf (дата звернення: 07.12.2022).
6. Соціальний діалог як інститут державного управління : навч.-метод. матеріали / О. М. Петроє ; упоряд. В. В. Святненко. Київ : НАДУ, 2013. 84 с. URL: <https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2014/02/Petroye-O.M.-Sotsialnij-dialog-yak-institut-DU.pdf> (дата звернення: 07.12.2022).
7. Стан соціального діалогу в Україні та позиції соціальних партнерів. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/18189-20210903.pdf> (дата звернення: 07.12.2022).
8. Стандарти діалогу: визначення і принципи. URL: http://ipcg.org.ua/upload/resursi/IMIP-dialogue--Standards-24_03_18.pdf (дата звернення: 07.12.2022).

Vasynova N.S. DEVELOPMENT OF DIALOGUE COMMUNICATION IN LOCAL SELF-GOVERNMENT BODIES

The article raises the problem of establishing the interaction between local self-government bodies and the public, in particular between the territorial community and its residents. According to the analysis of the source base of the study, the main barriers that impede the effective interaction between the territorial community and residents have been identified, in particular those that impede the development of the existing system of social dialogue in the country and the difficulties that complicate the relationship between the authorities and the public.

The importance of creating a dialogue platform for communication of territorial communities with residents has been described, in particular, to ensure the participation of citizens in the adoption of state-administrative decisions.

In order to ensure the effective management of territorial communities, we have proposed to introduce dialogue forms of interaction, in particular at the community level – a week of dialogue. Within the week, several forms of direct interaction will be carried out simultaneously: informing the population, reporting to local authorities, receiving comments and proposals from the population, clarifying certain problematic issues, advising on innovations.

Special attention is paid to the introduction of a single website template for local self-government bodies. It is emphasized that there is a wide range of possibilities to use websites as a dialogue platform. In addition, the importance of introducing modern technologies to improve the quality of life of citizens is outlined, namely the use of Smart City technologies.

Reasonable proposals can ensure the establishment of effective communication between the territorial community and residents, public interaction, in particular, the emergence of a new paradigm of relations between local self-government bodies and the public.

Key words: *interaction, barriers to effective interaction, dialogue communication, dialogue platform, dialogue principles, local self-government bodies, public, territorial community, residents.*